

Tema: Bete och stängsel

Ett rätt skött bete är ett effektivt fodermedel. Genom att utnyttja betet kan det stå för mellan 25 och 50 procent av hela årets foderbehov beroende på var i landet man befinner sig.

Bete - en resurs att utnyttja

Foto: Lotta Isacson

BETESTEXTER:

Lena Karlsson

Genom att sköta betet optimeras kvalitén och näringsutbytet blir bästa möjliga.

Men det är inte alltid betet utnyttjas optimalt i hästhållningen.

Inte sällan ses beten invaderade med ogräs, förväxta ytor som inte putsats

eller rator som fått växa sig allt större för varje år.

– Det största misstaget tror jag är att man oftast har för många hästar på för liten yta. Det resulterar i ett för hårt betetryck med för lite bete och problem med ogräs som följd, säger Bodil

Frankow-Lindberg, professor vid SLU.

Några definitiva mått på hur stor den idealiska arealen ska vara är dock svår att ange menar Bodil Frankow-Lindberg:

– Det beror helt på vad betet producerar och vilket näringsbehov som häs-

tarna har. En betesvall kan producera allt mellan 3 och 6 ton torrsbstans under en betessäsongs så man måste räkna på vad hästarna behöver och anpassa därefter.

Det beror också på tidpunkt och andra omständigheter som väderlek. Tidigt på betessäsongen är tillväxten hög och då kan betet föda fler hästar än vad samma areal gör vid en period med torka eller i slutet av en säsong. Det är också skillnad mellan bete på åkermark och bete i hagmarker. Men också i valet av betesväxter vid insådd av ny betesvall. Även markens beskaffenhet ska vägas in när man väljer fröblandning när en ny betesvall ska anläggas.

Sneglar på Irland

Bodil Frankow-Lindberg tycker att Irland är ett föregångsland när det gäller att utnyttja betet vid uppfödning av hästar.

– På Irland är betesdriften väl utvecklad och även om Irland har andra förutsättningar genom sitt mildare klimat med mer nederbörd finns det lärdomar vi kan dra av deras sätt att arbeta.

Där utnyttjas till exempel andra djurslags betesvanor. Genom att låta sambeta eller växelbeta med hjälp av nötkreatur putsas betena bättre och parasittrycket minskar.

På Irland används ofta en kombination av det snabbväxande, högavkastande engelska rajgräset och vitklöver i betesvallarna. I Sverige fungerar rajgräset också bra i de södra delarna av landet men ju längre norrut man kommer desto mindre rajgräs ska sås i eftersom det inte tål vinterklimat.

Kräver bättre bete

Många är också rädda för vitklöver i vallarna för att proteinhalterna ska bli för höga. Det kan vara ett problem om man har ponnyer på betet men inte när man talar om uppfödning av till exempel travhästar:

– Digivande ston med föl behöver ett betydligt bättre bete näringsmässigt sett och då är vitklöver inget problem.

Vitklöver i sig kan dock bli ett problem på beten om den tillåts ta överhanden. Den sprider sig genom utlöpare och bildar snabbt tjocka mat-

För många hästar på för liten yta. Det menar Bodil Frankow-Lindberg är det största misstaget som görs vid betesdrift. Foto: Magnus Halling

tor. Då verkar den inte längre falla hästarna i lika mycket i smaken, kanske beroende på att klöver passerar snabbt genom hästens matsmältningsapparat. För att hålla balansen i matsmältningen försöker hästen i stället välja andra växtslag.

Oönskade tar över

Andra växter, som är oönskade och gärna tar över till exempel när betestrycket är stort eller vid torkperioder, är till exempel revande smörblomma och maskros. Skräppa är också fortsatt ett stort problem:

– En skräppa kan lämna ifrån sig 40 000 fröer som kan vila i jorden i allt mellan 15 och 50 år! Den är jättesvår att få bort och får man in den har man ett livslångt problem. Ett råd är att aldrig låta den fröa av sig. Ta bort dem eller använd lokal bekämpning med lämpligt kemiskt medel, säger Bodil Frankow-Lindberg som forskat kring

problemet med skräppa och nu har ett nytt skräppa-projekt på gång som rör omläggning av vall. 🐾

Bodil Frankow-Lindbergs råd...

... för att hålla ett bra bete där hästen kan få sitt näringsbehov tillgodosett:

Tillräcklig areal – annars räcker inte betet till, det utarmas och ogräset tar överhanden.

Putsning – genom att putsa med maskin eller använda sig av växelbete stimuleras återväxten och parasittrycket hålls nere.

Markanalys – ger god koll på växt näringsstatusen och om vad som eventuellt behöver tillföras. Kontrollera fosfor, kalium, vilket är speciellt viktigt om man kvävegödslar, annars får man inte full effekt, och PH. Kvävegödsla om det behövs.